

พัฒนาการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา กิ่งแก้ว แจ่มสวัสดิ์ , ดร.ศุภะลักษณ์ พักคำ

วิทยาลัยสหเวชศาสตร์
email: kingkaew.ja@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การนวดแผนไทยเป็นหัตถบำบัดโรคและส่งเสริมสุขภาพ ที่เป็นภูมิปัญญาไทยที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และในปัจจุบันมีความนิยมอย่างกว้างขวางในกลุ่มคนไทยและชาวต่างชาติ ทำให้มีผู้ต้องการประกอบกิจการด้านนี้สูงขึ้นมาก แต่มีเพียงผู้ให้บริการน้อยรายที่เป็นผู้เชี่ยวชาญอย่างแท้จริง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาเปิดหลักสูตรการเรียนการสอน และผลิตบัณฑิตในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ผู้วิจัยจึงมองเห็นถึงสำคัญที่จะต้องพัฒนารูปแบบการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทาที่มีอัตลักษณ์ของไทย วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อพัฒนาและศึกษาความพึงพอใจรูปแบบนวดไทยตามแบบแผนวังสวนสุนันทา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยพัฒนารูปแบบทำนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทาขึ้นจำนวน 8 หมวด จำนวน 30 ท่า โดยทำนวดมีความตรงเชิงเนื้อหาและผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นที่ 0.88 ใช้เวลานวด 60 นาที สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 30 คน จากบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อรับบริการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลความพึงพอใจรูปแบบการนวดเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทาลำดับความพึงพอใจสูง มีค่าเฉลี่ย 4.11 ± 0.73 2) ผลความพึงพอใจด้านการบริการของผู้นวด มีลำดับความพึงพอใจสูง มีค่าเฉลี่ย 4.03 ± 0.67 3) ผลความพึงพอใจด้านสถานที่ให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ลำดับความพึงพอใจต่ำมีค่าเฉลี่ย 2.30 ± 0.50 4) ผลความพึงพอใจต่อคุณภาพบริการนวดเพื่อสุขภาพลำดับความพึงพอใจปานกลางมีค่าเฉลี่ย 3.36 ± 0.68 และ 5) ผลความพึงพอใจทัศนคติต่อทัศนคติต่อสถานที่ให้บริการนวดเพื่อสุขภาพลำดับความพึงพอใจปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.51 ± 0.72 สรุปผลความพึงพอใจการนวดเพื่อสุขภาพลำดับความพึงพอใจปานกลาง โดยรวมมีค่า 3.46 ± 3.22 การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาความต้องการของประชากรและการตลาด และประสิทธิผลของรูปแบบการนวดนี้ในกลุ่มผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: นวดไทย แบบแผนวังสวนสุนันทา สุขภาพ

Developing Thai Style Massage for Health according to Suan Sunandha Palace Tradition

Kingkaew Jangswad, Supalak Fakkham

College of Allied Health Sciences

email: kingkaew.ja@ssru.ac.th

Abstract

Traditional Thai massage is the massage therapy and health promotion. Additionally, it is the Thai wisdom that has been inherited from the Ayutthaya period. At present, it is widely popular among Thais and foreigners. Thus, there are high demands for this business, but only a few truly expert providers own this service. Recently, Suan Sunandha Rajabhat University offers courses in bachelors of Applied Thai Traditional Medicine which has the vision of improving the wisdom traditional Thai massage procedure. The researcher sees the importance of developing a Thai massage for health according to Suan Sunandha palace Tradition with Thai identity. The purpose of this study is to develop and study the satisfaction of traditional Thai massage according to Suan Sunandha Palace Tradition. This research was an action research; the researcher developed 8 categories, and consists of 30 massage postures of Thai massage according to Suan Sunandha Palace Tradition. Massage postures had content validity and reliability value at 0.88. Participants were 30 people, by purposive model in Suan Sunandha Rajabhat University, to receive 60 minutes at Thai massage according to Suan Sunandha Palace. Statistical analysis showed mean and standard deviation of satisfaction scores. The research found that the effect of satisfaction on 1) Thai massage according to Suan Sunandha Palace Tradition was very high (4.11 ± 0.73), 2) services was very high (4.03 ± 0.59), 3) property and facilities was low (2.30 ± 0.50), 4) massage quality for health was moderate (3.36 ± 0.68), 5) attitude towards the quality of massage services for health was moderate (3.51 ± 0.72). Conclusion of satisfaction with health massage was moderate (3.46 ± 3.22). Further study should study the demand of marketing, and the effectiveness of this massage model in the elderly.

Keywords: Suan Sunandha Palace Tradition Health

บทนำ

จากประวัติศาสตร์ การนวดบำบัดเริ่มมีมาช้านาน โดยมากการนวดบำบัดโดยการกดนวดด้วยมือมักใช้เพื่อบำรุงสุขภาพและบำบัดอาการปวดเมื่อยในหมู่เจ้านายในวัง ดังเช่นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่๕) ทรงพอพระทัยฝีมือการนวดบำบัดของเจ้าจอมเอี่ยม (สนมเอก) อย่างยิ่งเพราะเจ้าจอมเอี่ยมมีความชำนาญในการบีบนวดในสมัยนั้น ต่อมาเจ้าจอมเอี่ยมได้ย้ายถิ่นพำนักจากวังสวนดุสิตมายังสวนสุนันทาพร้อมๆ ต่อมาเรือนเก่าของท่านได้ถูกเก็บระเบิดเสียหายในช่วงสงครามโลกครั้งที่๒ ปัจจุบันได้รื้อสร้างใหม่เป็นอาคารสำนักงานแทนที่(สวนสุนันทาได้รื้อพระบารมี 70 ปี สวนสุนันทา (2550) ปัจจุบันการแพทย์แผนไทยเป็นที่สนใจของประชาชนทั้งชาวไทย ชาวต่างชาติเป็นอันมาก จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นกระแสความนิยมด้านการนวดไทย นอกจากจะแพร่หลายในคนไทยด้วยกันเองแล้วยังแพร่หลายไปยังทั่วโลกอีกด้วย เนื่องจากการนวดแผนไทยได้เป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางทำให้มีผู้ต้องการประกอบกิจการด้านนี้มากขึ้น มีสถานประกอบการและผู้ให้บริการมากขึ้นด้วย ผู้ให้บริการบางราย เป็นผู้เชี่ยวชาญอย่างแท้จริง

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ซึ่งเป็นการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยเฉพาะด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ในเชิงบูรณาการกับภูมิปัญญาดั้งเดิม จึงต้องพัฒนารูปแบบการนวดไทย ที่มีอัตลักษณ์ของความเป็นวัง เพื่อพัฒนาและศึกษาความพึงพอใจรูปแบบนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา โดยประดิษฐ์ทำนวดจากเส้นประธานสิบในแผนนวดพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว คัมภีร์แผนนวดในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หลักการทางกายวิภาคศาสตร์ ร่วมกับประดิษฐ์ทำนวดที่อ่อนช้อยแบบชาววัง ทักษะการลงน้ำหนักมือ โดยเน้นใช้หัวแม่มือ ในการกดนวด (ย้อนรอยเจ้าจอมก๊กอ ในรัชกาลที่ 5, 2549 พิมพ์ครั้งที่ 1, หน้า 265) จากปัญหาและความเป็นจริงที่การนวดไทยเป็นอัตลักษณ์ไทยแท้ที่ทรงคุณค่า ผู้วิจัยจึงมองเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนารูปแบบการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบสวนสุนันทาที่มีอัตลักษณ์ของไทยแท้ขึ้นมาเจ้าอยู่หัว และคัมภีร์แผนนวดในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นจุดตามกายวิภาคศาสตร์ ประดิษฐ์ทำนวดที่อ่อนช้อยเรียบร้อย โดยการนวดที่ดีเป็นทักษะอย่างหนึ่ง ต้องรู้จักกด รู้จักลงน้ำหนัก โดยเฉพาะหัวแม่มือ ต้องมีท่าที่สุภาพนุ่มนวลและละมุนละม่อม เดินเข้าหา ต้องรู้จักมารยาทแบบชาววัง (ย้อนรอยเจ้าจอมก๊กอ ในรัชกาลที่ 5, 2549 พิมพ์ครั้งที่ 1, หน้า 265) ดังนั้นจากปัญหาและความเป็นจริงที่การนวดไทย แท้จริงแล้วมีอัตลักษณ์ไทยแท้ที่ทรงคุณค่าง่าย ผู้วิจัยจึงมองเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนารูปแบบการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบสวนสุนันทาที่มีอัตลักษณ์ของไทยแท้ขึ้นมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการนวดไทยตามแบบแผนวังสวนสุนันทา
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจรูปแบบการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action Research) ดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนวรรณกรรมและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนวดแบบแผนวังสวนสุนันทา รวมถึงรูปแบบการนวดแบบเคลย์ศักดิ์และราชสำนัก ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์สถานการณ์การนวดที่ปฏิบัติต่อผู้ป่วยเปรียบเทียบกับทฤษฎีและหลักการทางวิชาการการนวด ขั้นตอนที่ 3 พัฒนารูปแบบการนวดเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการนวดเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทาและสรุปผล แบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. การรวบรวมข้อมูล

ศึกษาแนวทาง หลักการและวิธีการ การนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านแบ่งจำนวน 8 หมวดการนวด ได้แก่ ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบหมวดการนวดเพื่อไทยสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทาที่ไม่เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญนำรูปแบบที่ได้จากเดิมจำนวน 75 ท่า คัดออกเหลือ 50 ท่า และคัดออกท่าที่เหมาะสมหลังทดลองใช้ เหลือจำนวนท่านวดที่เหมาะสมจำนวน 30 ท่า (ภาคผนวก) ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (CVR: Content Validity Ratio) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (IOC: Item Objective Conguence) ได้ค่าความสอดคล้องของท่านวดกับวัตถุประสงค์การนวด เท่ากับ 0.88 สร้างแบบสอบถามแบบประเมินรูปแบบการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1)ความพึงพอใจรูปแบบการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา 2)ความพึงพอใจด้านการบริการ 3)ความพึงพอใจด้านสถานที่ให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก 4)ความพึงพอใจทัศนคติต่อคุณภาพการให้บริการนวดเพื่อสุขภาพ และ5)ทัศนคติต่อผู้ให้บริการนวดเพื่อสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการนวดเพื่อสุขภาพตามแบบวังสวนสุนันทาของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการนวดเพื่อสุขภาพตามแบบวังสวนสุนันทา นำรูปแบบการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา 30 ท่า (ภาคผนวก) ฉบับสมบูรณ์นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ให้การบำบัดด้วยการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา ในกลุ่มอาสาสมัครซึ่งเป็นบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่มีอาการปวดเมื่อยจากการทำงาน จำนวน 30 คน สถานที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในคลินิกแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ดำเนินการศึกษาวิจัยในช่วงระหว่างเดือน มกราคม 2559 ถึงวันที่ เมษายน 2559 ประเมินรูปแบบการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทาและสรุปผล หลังจากนั้นประเมินผลความพึงพอใจของรูปแบบการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทาจากกลุ่มตัวอย่าง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์รูปแบบการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา และใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา ดังนี้

การวิเคราะห์ค่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best and John,1997) 3 ลำดับซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.68 - 5.00	หมายถึง มีความเห็นอยู่ในระดับสูง
ค่าเฉลี่ย 2.34 - 3.67	หมายถึง มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1 - 2.33	หมายถึง มีความเห็นอยู่ในระดับต่ำ

ผลการวิจัย

1. ผลรูปแบบการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา 8 หมวด 30 ท่า
2. ผลความพึงพอใจของรูปแบบการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา

ภาคผนวก

ท่านวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา

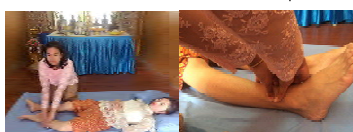
ภาพที่ 1 ภาพ ให้อาจารย์และผู้รับบริการนวด

ภาพถ่ายโดย ปรีตถกร เมื่อวันที่ 9 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2558

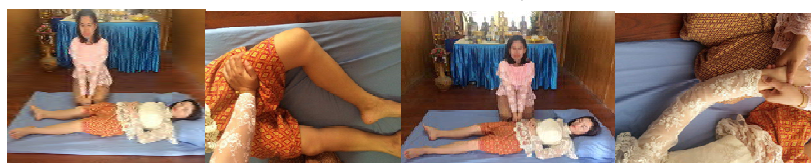
ภาพที่ 2 ภาพหมวดที่ 1 การนวดฝ่าเท้า

ภาพถ่ายโดย ปรีตถกร เมื่อวันที่ 9 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2558

ภาพที่ 3 ภาพหมวดที่ 2 การนวดขาที่อ่อนล้า

ภาพถ่ายโดย ปรีตถกร เมื่อวันที่ 9 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2558

ภาพที่ 4 ภาพหมวดที่ 3 การนวดขาที่อ่อนบน

ภาพถ่ายโดย ปรีตถกร เมื่อวันที่ 9 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2558

ภาพที่ 5 ภาพหมวดที่ 4 แขนและมือ

ภาพถ่ายโดย ปรีตถกร เมื่อวันที่ 9 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2558

ภาพที่ 6 ภาพหมวดที่ 5 ก้นและสะโพก

ภาพถ่ายโดย ปรีตถกร เมื่อวันที่ 9 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2558

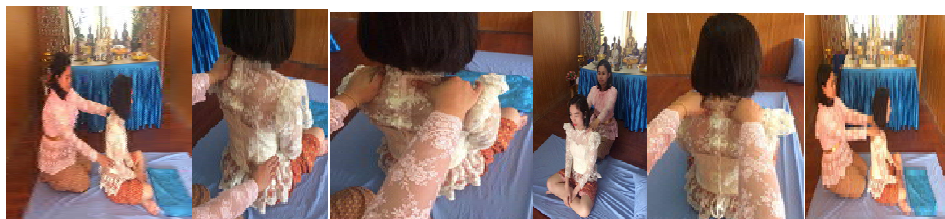
ภาพที่ 7 ภาพหมวดที่ 6 เอวและหลัง

ภาพถ่ายโดย ปรีตถกร เมื่อวันที่ 9 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2558

ภาพที่ 8 ภาพหมวดที่ 7 สะบักและแขน

ภาพถ่ายโดย ปรีตถกร เมื่อวันที่ 9 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2558

ภาพที่ 9 ภาพหมวดที่ 8 ท่ายนวดหลังและป่า

ภาพถ่ายโดย ปรีตถกร เมื่อวันที่ 9 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2558

ภาพที่ 10 ภาพจบท่านวด

ภาพถ่ายโดย ปรีตถกร เมื่อวันที่ 9 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2558

2. ผลความพึงพอใจของรูปแบบการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปแบบสอบถามหลังผู้เข้ารับบริการการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา ณ คลินิกแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1.เพศ		
1.1 ชาย	10	33.00
1.2 หญิง	20	67.00
รวม	30	100.00
2.ระดับการศึกษาสูงสุด		
2.1 ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า		
2.2 มัธยมศึกษาตอนต้น		
2.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย	2	7.00
2.4 อนุปริญญา	28	93.00
2.5 ปริญญาตรีหรือสูงกว่า		
รวม	30	100.00
3. อาชีพ		
3.1 นิสิต/นักศึกษา	7	77.00
3.2 พนักงานบริษัทเอกชน	11	37.00
3.3 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	2	7.00

3.4 เจ้าของกิจการ/อาชีพอิสระ		
3.5 อื่นๆ.....		
รวม	30	100.00
4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
4.1 5,000 บาทหรือต่ำกว่า		
4.2 5,001-10,000 บาท		
4.3.10,001-15,000 บาท		
4.4 15,000-20,000	25	83.00
4.5 20,001 บาทหรือสูงกว่า	5	17.00
รวม	30	100.00

จากตาราง 3 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป พบว่าทั้งหมดเป็นเพศหญิง(ร้อยละ67.00)ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า(ร้อยละ93.00) อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ(ร้อยละ77.00) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน15,000-20,000 (ร้อยละ 83.00)

ต่อตาราง 2 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปแบบสอบถามหลังผู้เข้ารับบริการการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบวังสวนสุนันทา ณ คลินิกแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
5. สถานภาพ		
5.1 โสด	27	90.00
5.2 สมรสอยู่ด้วยกัน	2	7.00
5.3 หม้าย/หย่า/แยก	1	3.00
รวม	30	100.00
6. วัตถุประสงค์ที่ท่านมาใช้บริการนวดเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทาในครั้งนี้		
6.1 เพื่อผ่อนคลาย	8	27.00
6.2 เพื่อการรักษา		
6.3 เพื่อทดลองด้านการบริการ	22	73.00
รวม	30	100.00

จากตาราง 2 พบว่าผู้รับบริการการนวดเพื่อสุขภาพตามแบบวังสวนสุนันทา ณ คลินิกแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาส่วนใหญ่ มีสถานภาพโสด(ร้อยละ90.00) มีวัตถุประสงค์ที่ท่านมาใช้บริการนวดเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทาในครั้งนี้เพื่อทดลองด้านการบริการ(ร้อยละ73.00)

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนระดับแบบสอบถามความพึงพอใจหลังผู้เข้ารับบริการการนวดเพื่อสุขภาพตามแบบวังสวนสุนันทา ณ คลินิกแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ถนนอุทองนอก แขวงวชิระ เขตดุสิต กรุงเทพฯ

ความพึงพอใจต่อการให้บริการรูปแบบการนวดเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา ของสถานบริการ คลินิกแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	(\bar{x})	S.D.	ผลวิเคราะห์
1 ท่านวดที่ 1 ให้อาจารย์และขอขมาผู้รับบริการนวด	4.63	0.49	สูง

2	หมวดที่ 1 การนวดฝ่าเท้าและข้อเท้า	4.37	0.72	สูง
3	หมวดที่ 2 การนวดขาที่อ่อนล้า	4.00	0.79	สูง
4	หมวดที่ 3 การนวดขาที่อ่อนบ่น	4.23	0.73	สูง
5	หมวดที่ 4 การนวดแขนและมือ	3.93	1.01	สูง
6	หมวดที่ 5 การรูดกันและสะโพก	3.93	0.83	สูง
7	หมวดที่ 6 การนวดเอวและหลัง	4.07	0.69	สูง
8	หมวดที่ 7 การนวดสะบักและแขน	3.77	0.68	สูง
9	หมวดที่ 8 การนวดหลังและบ่า	4.07	0.69	สูง
10	ทำที่ 30 ผู้นวดยกมือไหว้และกล่าวขอบคุณผู้รับบริการนวด	4.07	0.69	สูง
รวมค่าเฉลี่ย 4.11				สูง

จากตาราง 3 แบบสอบถามความพึงพอใจรูปแบบการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทาพบว่ามีความเฉลี่ยรวม คือ 4.11 จัดลำดับคะแนนความพึงพอใจสูง

ด้านการบริการ	(\bar{x})	S.D.	ผล วิเคราะห์
11 ผู้ให้บริการมีอัธยาศัย พุดจาไพเราะ	4.63	0.49	สูง
12 ผู้ให้บริการได้ซักถามอาการของท่านจนเป็นที่เข้าใจก่อนให้บริการ	4.37	0.72	สูง
13 ผู้ให้บริการนวดหนักเกินไปจนท่านเจ็บปวดมากในขณะที่ทำการนวด	4.00	0.79	สูง
14 ผู้ให้บริการนวดเบาเกินไปจนแก้ปัญหของท่านไม่ได้	4.23	0.73	สูง
15 ผู้ให้บริการนวดให้ท่านจนครบทุกท่าด้วยความนุ่มนวลเหมาะสม	3.00	0.50	ปานกลาง
16 ผู้ให้บริการดูแลและอยู่รอดให้ท่านตลอดจนหมดเวลาตามกำหนด	3.93	0.83	สูง
รวมค่าเฉลี่ย 4.03			

จากตาราง 3 แบบสอบถามความพึงพอใจด้านการบริการพบว่ามีความเฉลี่ยรวมคือ 4.03 จัดลำดับคะแนนความพึงพอใจสูง

ด้านสถานที่ให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	(\bar{x})	S.D.	ผล วิเคราะห์
17 สถานที่ให้บริการสะอาด สะดวก ถูกสุขลักษณะ และเป็นระเบียบ	2.30	0.70	ต่ำ
18 อุปกรณ์ในการให้บริการ ที่นอน/เสื่อผ้า/รองเท้า สะอาดมีเพียงพอ	2.20	0.48	ต่ำ
19 ห้องน้ำสะอาด ไม่มีกลิ่น ใช้สะดวก	1.87	0.35	ต่ำ
20 มีการจัดสถานที่ให้มิดชิดเป็นส่วนตัว	2.10	0.55	ต่ำ
21 ป้ายนอกจุดบริการต่างๆ มองเห็นเด่นชัดชัด	2.00	0.45	ต่ำ

22	ดนตรีบรรเลงไพเราะ รู้สึกผ่อนคลาย	2.07	0.58	ต่ำ
23	สถานที่ให้บริการสะอาด สะดวก ถูกสุขลักษณะ และเป็นระเบียบ	2.03	0.41	ต่ำ
24	อุปกรณ์ในการให้บริการ ที่นอน/เสื่อผ้า/รองเท้า สะอาดมีเพียงพอ	1.97	0.49	ต่ำ
25	ห้องเปลี่ยนชุด ไม่มีกลิ่น ใช้งานได้สะดวก	2.33	0.55	ต่ำ
26	มีการจัดสถานที่ให้บริการที่มีติดชิดเป็นส่วนตัว	1.93	0.37	ต่ำ
27	ป้ายบอกจุดบริการต่างๆ มองเห็นเด่นชัดเจน	2.23	0.63	ต่ำ
รวมค่าเฉลี่ย 2.30				ต่ำ

จากตาราง 3 แบบสอบถามความพึงพอใจด้านสถานที่ให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกพบว่ามีความเฉลี่ยรวมคือ 2.30 จัดลำดับคะแนนความพึงพอใจต่ำ

	ทัศนคติต่อคุณภาพการให้บริการนวดเพื่อสุขภาพ	(\bar{x})	S.D.	
28	ท่านเห็นด้วยกับการดูแลสภาพร่างกายด้วยวิธีการนวดเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวิงสวนสุนันทา	3.50	0.73	ปานกลาง
29	ท่านคิดว่าการนวดเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวิงสวนสุนันทา มีผลดีต่อสุขภาพและด้านอื่นๆ	3.20	0.48	ปานกลาง
30	ขั้นตอนที่ใช้บริการจนแล้วเสร็จไม่ยุ่งยาก	3.27	0.58	ปานกลาง
31	ระยะเวลาในการรอคอยจนรับบริการแล้วเสร็จมีความเหมาะสม	3.10	0.55	ปานกลาง
32	ท่านใช้บริการการนวดเพื่อสุขภาพ โดยเลือกที่อายุ รูปร่างของผู้ให้บริการ	3.33	0.80	ปานกลาง
33	ท่านมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติตัวของหมอนวดที่ให้บริการ	3.57	0.86	ปานกลาง
34	ท่านคิดว่าผู้ให้บริการนวดเพื่อสุขภาพ มีผลดีต่อสังคมและชุมชน	3.60	0.81	ปานกลาง
35	ท่านคิดว่าควรมีการส่งเสริมการนวดแผนไทย ให้สืบทอดต่อไป	3.30	0.65	ปานกลาง
รวมค่าเฉลี่ย 3.36				ปานกลาง

จากตาราง 3 แบบสอบถามความพึงพอใจทัศนคติต่อคุณภาพการให้บริการนวดเพื่อสุขภาพพบว่ามีความเฉลี่ยรวมคือ 3.36 จัดลำดับคะแนนความพึงพอใจปานกลาง

	ทัศนคติต่อสถานที่ให้บริการการนวดเพื่อสุขภาพ	(\bar{x})	S.D.	
36	สถานที่ให้บริการมีความสะดวกสบายในการเดินทางมาใช้บริการ	3.30	0.60	ต่ำ
37	สถานที่ให้บริการมีความพร้อมทุกด้านในการให้บริการ	3.63	0.67	ปานกลาง
38	ครั้งต่อไป ท่านต้องการมาใช้บริการนวดเพื่อสุขภาพที่สถานที่นี้	3.70	0.75	สูง
39	ทัศนคติต่อสถานที่ให้บริการนวดเพื่อสุขภาพ	3.70	3.49	สูง

40	สถานที่ให้บริการตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสม	4.07	0.83	สูง
----	--	------	------	-----

รวมค่าเฉลี่ย 3.51 ปานกลาง

จากตาราง 3 แบบสอบถามความพึงพอใจทัศนคติต่อคุณภาพการให้บริการนวดเพื่อสุขภาพพบว่าค่าเฉลี่ยรวมคือ 3.51 จัดลำดับคะแนนความพึงพอใจปานกลาง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาที่มีต่อการให้บริการรูปแบบการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา

รายละเอียด	(\bar{x})	S.D.	วิเคราะห์ผล
1. ความพึงพอใจรูปแบบการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา	4.11	0.73	สูง
2. ความพึงพอใจด้านการบริการของผู้นวด	4.03	0.59	สูง
3. ความพึงพอใจด้านสถานที่ให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	2.30	0.50	ต่ำ
4. ความพึงพอใจ ทัศนคติต่อคุณภาพการให้บริการนวดเพื่อสุขภาพ	3.36	0.68	ปานกลาง
5. ความพึงพอใจทัศนคติต่อสถานที่ให้บริการนวดเพื่อสุขภาพ	3.51	0.72	ปานกลาง
รวมค่าเฉลี่ย 3.46 ปานกลาง			

สรุปและอภิปรายผล

รูปแบบการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา คลินิกแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นกระบวนการพัฒนาการนวดไทยเพื่อสุขภาพ ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามี 8 หมวด 30 ทำนวด ใช้เวลา 1 ชั่วโมง โดยเริ่มจากการศึกษาลักษณะโครงสร้างของแนวเส้นประธานสิบ ลักษณะการเดินของเส้นประธานสิบ ตำแหน่งในการรักษาโรคบนเส้นประธานสิบ ประเภทของจุดที่เกี่ยวข้องกับเส้นประธาน ความสัมพันธ์ระหว่างทางเดินของเส้นประธานกับจุดการกดจุดเริ่มต้นของเส้นประธานสิบ การกดจุดตามคัมภีร์นวด ในรัชกาลที่ 3 คัมภีร์แผนนวด ในรัชกาลที่ 5 เริ่มนวดจากฝ่าเท้า ข้อเท้า ขึ้นไปยังขาท่อนล่าง ขาท่อนบน แขนและมือ ก้นและสะโพก เอวและหลัง สะบักและแขน หลังและบ่า จนทั่วทั้งตัว ระหว่างการนวดต้องมีนุชสัมพันธ์ที่ดี ทั้งทางกาย วาจา กิริยาท่าทาง สายตา ด้วยศิลปะ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ เป็นกันเอง ความไว้เนื้อเชื่อใจกัน และการมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน ต้องทำการนวดอย่างละมุนละม่อม และต่อเนื่อง การบีบนวด ไมโดดข้าม มีระยะห่างการจกดนวดพอเหมาะ เช่น การนวดแขน เลื่อนไป บีบนวดมือ ฝ่ามือ และนิ้วมือตามลำดับ กดนวด บีบ คลึง ลงน้ำหนักอย่างเหมาะสม ซึ่งสังเกตได้จากลักษณะโครงสร้างของผู้ถูกนวด และสังเกตสีหน้าผู้ถูกนวดหรือควรสอบถามก่อน เวลาที่กดแต่ละครั้งใช้น้ำหนักกดตำแหน่งละ 10 – 15 วินาที ตามเอกลักษณ์ความเป็นราชสำนักของวังสวนสุนันทา ซึ่งการนวดไทยตามแบบนี้อยู่ภายใต้หลักทางกายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยา ดังนั้นการนวดไทยรูปแบบนี้ จึงช่วยเพิ่มระบบการไหลเวียนของเลือด ช่วยให้ระบบการไหลเวียนเลือดแดง เลือดดำ และน้ำเหลืองไหลเวียนสะดวกและอยู่ในภาวะสมดุล กล้ามเนื้อไม่ ทำให้กล้ามเนื้อและข้อต่อมีความยืดหยุ่นผ่อนคลาย และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ด้านจิตใจ ทำให้รู้สึกผ่อนคลายสบายกาย สบายใจ รู้สึกแจ่มใส กระฉับกระเฉงและลดความเครียด การ

นวดมีผลทำให้จิตใจและอารมณ์ดีขึ้น อีกทั้งช่วยกระตุ้นการทำงานของระบบประสาท สมออง ไชสันหลัง และเส้นประสาท ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ช่วยกระตุ้นระบบย่อยอาหารให้ดูดซับอาหารที่ย่อยแล้วเข้าสู่ร่างกายและขับถ่ายของเสียออกจากร่างกายได้ดีขึ้น ช่วยให้ระบบหายใจหน้าที่นำก๊าซออกซิเจนเข้าสู่ร่างกายได้ดีขึ้น สอดคล้องกับวิชัย อิงพิณิจพงศ์ และนิทรามนตรี (2542 :อ้างใน นาถฤดี มณีเนตร 2549) ได้ศึกษาเรื่อง ผลทางสรีรวิทยาเบื้องต้นของการนวดเท้าแบบประยุกต์ในคนสุขภาพดี พบว่าการนวดเป็นการดูแลสุขภาพที่ปลอดภัย ไม่มีผลกระทบร้ายแรงต่อสัญญาณชีพ (ความดันโลหิต อัตราชีพจร อัตราการหายใจ และอุณหภูมิร่างกาย) ช่วยเพิ่มปริมาณการไหลเวียนของเลือด และความยืดหยุ่นตัวของร่างกายและพีระดา ตามาพงษ์ (2553). ศึกษาประสิทธิผลของการนวดแบบราชสำนักในการรักษากลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนบน ของผู้มารับบริการในศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูแผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผลความพึงพอใจรูปแบบการนวดเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา 5 ด้าน พบว่ามีความพึงพอใจสูงในด้านการบริการ เนื่องจากอาสาสมัครพึงพอใจอย่างมากกับรูปแบบการนวด น้ำหนักมือ และมารยาท ตลอดจนการสัมผัสขณะให้บริการนวดของผู้นวด ที่ช่วยเพิ่มการผ่อนคลาย

ผลความพึงพอใจระดับต่ำของสถานที่ให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก เพราะสถานที่คับแคบ แสงไฟไม่สว่างในบางจุด ไม่มีห้องเปลี่ยนชุดที่มีความเป็นส่วนตัว ห้องน้ำไม่ถูกสุขลักษณะ กลิ่นเครื่องหอมมีน้อย อากาศค่อนข้างร้อน ขาดเสียงดนตรีบรรเลง เนื่องจากสถานบริการกำลังอยู่ในช่วงพัฒนาปรับปรุง

ผลความพึงพอใจระดับปานกลางในด้านทัศนคติต่อคุณภาพการให้บริการนวดเพื่อสุขภาพ แม้ว่ารูปแบบการนวดไทยเพื่อสุขภาพตามแบบแผนวังสวนสุนันทา ช่วยส่งเสริมสุขภาพ และช่วยในการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ แต่รูปแบบการนวดนี้ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ไม่เหมาะสมแก่ผู้รับบริการที่มีเวลาน้อย ซึ่งในการศึกษาต่อไปควรรักษาและออกแบบรูปแบบการนวดที่ใช้เวลาน้อย และช่วยส่งเสริมสุขภาพ เพื่อเป็นทางเลือกกับผู้รับบริการต่อไป

ผลความพึงพอใจระดับปานกลางต่อทัศนคติของสถานที่การ เนื่องจากสถานที่จอดรถไม่เพียงพอ บ่งชี้ว่าสถานบริการสุขภาพควรมีสถานที่จอดรถให้เพียงพอเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้รับบริการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความต้องการของประชากร ความต้องการด้านการตลาด และศึกษาเพื่อการเปรียบเทียบประสิทธิผลของรูปแบบการนวดในผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ วิโรจนธรรมากร. (2553). ย้อนรอยพระราชอุทยานสวนสุนันทา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า 2000.
- กัญหาทิพย์ สิงหะเนติ. (2549). ย้อนรอยเจ้าจอมก๊กอ ในรัชกาลที่ 5. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- ปรีดา ตั้งตรงจิตร. (2534). คู่มือการนวดบำบัดและรักษาแผนโบราณโรงเรียนนวดแผนโบราณ วัดพระเชตุพนฯ(วัดโพธิ์). กรุงเทพฯ: โรงเรียนนวดแผนโบราณ วัดพระเชตุพนฯ(วัดโพธิ์).
- . (2550). สวนสุนันทาได้รชมพระบารมี 70 ปี สวนสุนันทา. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- กรมศิลปากร. (2542). ตำราเวชศาสตร์ฉบับหลวง รัชกาลที่ 5. กรุงเทพฯ:อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ชาลี เอี่ยมกระสินธุ์. (2539). ในราชสำนักสยาม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คอมแพคท์พริ้นท์.
- มูลนิธิพัฒนาการแพทย์แผนไทย มูลนิธิสาธารณสุขกับการพัฒนา. (2554). ตำราเส้นลึบบนอูร์กัษ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสาธารณสุขกับการพัฒนา.
- ผกาพันธ์ อรมินทร์เงิน(2555). ใด้วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการการนวดแผนไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษภาควิชาบริหารและพื้นฐานการพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ภาควิชาบริหารและพื้นฐานการพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี (พ.ศ.2557). เรื่อง การเปรียบเทียบประสิทธิผลของการนวดเพื่อผ่อนคลาย แบบนวดโดยใช้น้ำมันโพลกับนวดแบบดั้งเดิมในผู้ที่มีปัญหาปวดไหล่ และคอ

ณัฐธิดา วิทยารัฐ, ชมพูนุช สุภาพวานิช, อေးแซ, กัสมัน ยะมาแล(2559). ได้วิจัยเรื่องรายงานเปรียบเทียบประสิทธิผลของการนวดแบบราชสำนักกับการนวดแบบราชสำนักร่วมกับการพอกสมุนไพร ในผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อม โรงพยาบาลศูนย์ยะลา

พีระดา ดามาพงษ์ (2553). ศึกษาประสิทธิผลของการนวดแบบราชสำนักในการรักษากลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนบน ของผู้มารับบริการในศูนย์วิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

วิชัย อึ้งพินิจพงศ์ และนิทรา มนต์รี (2542 :อ่างใน นารถฤดี มณีเนตร 2549) ได้ศึกษาเรื่อง ผลทางสรีรวิทยาเบื้องต้นของการนวดเท้าแบบประยุกต์